

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjeništvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrančnih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pošt. UJU plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. čk. rač. 11.197. Telefon 3112.

Schulverein — Südmark.

V roke mi je prišel letak »Mitteilungen des deutschen Schulvereines Südmark«, ki ga razpošilja bojno nemško društvo čez mejo, zlasti po Sloveniji. Interesanten je listič. Na čelu nosi slike petih šol, ki jih je postavilo društvo po Koroški, po onih slovenskih pokrajinah, kjer ne izkazuje ljudsko štetje iz l. 1894. nobenega Nemca in je bilo naše ljudstvo do zadnjih časov v svoji narodni zavesti odločno. Raznarodovanje se vrši po gori omenjenem društvu dosledno po načrtu dalje.

Letak je naslovljen »An alle Freunde der deutschen Schutzarbeit« (vsem prijateljem nemškega obrambnega dela). Zadnja stran ima nabiralno polo za darove v prid obrambnemu delu za nemštvo v in izven mej. Vse bina letaka opozarja na svečane prireditve nemške pevške zveze v l. 1928., ki so doku mentirala zavest nemške pripadnosti. (Pri tem misli namreč na ono prireditev nemških pevskih društev v Gradcu, kamor so romali tudi naši nemčurji, zlasti iz štajerskih mest. Razni motogotci, renegati so žrtvovali za to slavje dokaj denarja. Poslali so svoje zastopnike, ponajveč svoje uslužbence, četudi slovenske narodnosti. Znan je slučaj, ko je nesel trgovski sotrudenik bivše zagrizene nemške tvrdke s seboj (seveda zavito) zastavo bivšega nemškega pevškega društva. Tako so pomagali l. 1928. reševati nespokorneži nemštvo po naših pokrajinah. — Dalje opozarja letak na bodočo l. 1930., v katerem bo praznovala Schulverein-Südmark jubilejno leto 50letnice raznarodovalnega dela med Sloveniji. Poziva vse k delu, zlasti je treba preprečiti ureditve koridora med Češko in Jugoslavijo. Na Koroškem vidi gospoda nego varnost za nemštvo, »da verlangt die kleine von Laibach ununterbrochen aufgezogene slovenische Minderheit immer ungestümer nach Rechten, die ihr nicht gewährt werden können, ohne den deutschen Charakter (aha!) des Landes zu gefährden« (ker zahteva mala slovenska manjšina neprestano po Ljubljani nahajkana čimdalje bolj rogovilno pravice, ki se ji pa ne morejo dovoliti, če nečemo ogrožati nemški značaj dežele.) Za ta stavek smo Schulverein-Südmarki zelo hvaležni, ker prizna, da se gode Slovencem krivice, a obenem da je našega življa po Koroški še toliko, da bi dobila dežela slovenski značaj, če bi se zatiranim dala pravica.

V tem tonu letak nadaljuje ter poziva končno vse Nemce, da proslavijo 50letnico obstoja bojnega društva s tem, da postanejo njeni člani in darujejo, kar največ v ponemčevalne namene. Poziv velja zlasti tudi vsem Nemcem v nasledstvenih državah, ki so primorani živeti v sužnosti pod tujim hlapčevstvom. Kjer je vsaj 20 Nemcev (z odraslimi in otroci vred) naj ustanove podružnico nemštva v pomoč.

Tako letak. Podpisan je predsednik dr. Gross in odbornik dr. Lindeck. Kaj pravi naša javnost k temu? Skoraj pozabljena je družba sv. Cirila in Metoda — in vendar je ona danes prav tako aktualna, kakor v dobi suženjstva. Res smo svobodni v svoji državi, ali ne vsi. Kje so naše meje? Na osvobojeni zemlji je še vse polno žerjavice, ki je skrita pod pepelom in živi, zato skrbe taki in enaki letaki in druga propaganda naših neprijateljev, ki milo zdihujejo po izgubi svoje moči. Ali ni naše najsvetejše delo, da podpremo našo najstarejšo obrambno družbo sv. Cirila in Metoda. Kje so ideali, kje je naša mladina? — Nastopili so časi sebičnega materializma in čudno ni, da peša naše obrambno delo, saj imamo celo mnogo izobražencev, ki pravijo, da obrambno delo ni več potrebno, da dobijo se celo taki, ki vprašujejo, če družba sv. Cirila in Metoda še obstoji. — Zalostna nam majka.

Fr. Skulj.

LISTEK.

Vtisi ekskurzije na Dunaju.

(Iz referata prof. Minke Skabernetove pri Društvu učiteljic v Ljubljani.)

(Konec.)

Učitelj je učencem razumen vodnik, ki jim ne vtepa mehničnega znanja, temveč jih navaja, da si iz lastnih sil v medsebojnem delu s součenci osvoji to, kar je prej prejemal pasivno od učitelja. Učni postopek je prosti razredni pogovor. Učenci delujejo pri sestavljanju delovnih načrtov, pri ocenjevanju izdelkov in pri vzdrževanju reda. Učenci se zavedajo, da delajo zase in za svojo delovno zajednico. Smatrajo se dolžni sodelovati, ker lenoba, neiskrenost, netočnost škodujejo celi zajednici.

Bistvo dela teh zajednic niso nove metode, temveč radostno doživljanje in razvijanje v zajednici. V vsaki šoli imajo neke vrste razpored ur, »Studentafela«, ki se ga učitelj ni primoran točno držati od ure do

Stanje šolstva v ljubljanski oblasti.

Iz poročila oblastnega šolskega nadzornika F. Lužarja na nadzorniški konferenci v Ljubljani, dne 15. in 16. maja 1929.

Zadnja konferenca nadzornikov je bila pred tremi leti, dne 9. septembra 1926. Takrat se je posebno uredila razdelitev učnih ur za posamezne kategorije šol. Današnja konferenca je bila potrebna, ker nam v zadnjih letih zelo manjka neka korporacija, kakor je bil prejšnji višji šolski svet, oziroma po srezih, sreski šolski svet, kjer so se razne zadeve kar vsak mesec zbornico obravnavale. Osnovno šolstvo vega globoko v plasti naroda, zato ga en sam človek po najboljši volji težko pregleda in pazi, da je zdrav.

Poleg dnevnega reda so prišli pri konferenci na vrsto vsi predlogi posameznih nadzornikov po abecednem redu srezov. Nekateri predlogi so bili združeni, ker so bili stavljeni od več strani. — Poročilo je bilo razdeljeno v dva dela. Prvi del navaja razne tekoče zadeve, drugi del pa obsega posebno navodilo učiteljem in nadzornikom.

Edinstven šolski zakon za celo državo pričakujemo že od prevrata dalje. Učne načrte so določevali finančni zakoni. Poslovanje v uradih je zaradi naših posebnih slovenskih razmer dokaj otežkočeno, ker moramo toliko reči predlagati ministrstvu, a je premnogo zadev, ki zahtevajo dostikrat hitre rešitve. Razne nastavitve novincev, razni krajski dopusti in druge zadeve bi se lažje in hitreje namenu primerno doma uredile. Mnogo krajev, oziroma razredov, je bilo cele mesece brez učitelja, mnogo oseb pa brez posla, ker jih zaradi daljših formalnih postopkov ni bilo mogoče nastavitvi. En primer iz zadnjih dni. V kraju S. na Gorenjskem zdajo novo šolo enorazrednico, učitelja nujno rabijo in prosijo zanj več mesecev. Župan je obljubil brezplačno hrano in stanovanje, učitelja imajo v bližini, ki je brez posla, a ga tudi zastoj ne morejo dobiti, da bi učil v stari šoli. Lastni delokrog prosvetnega oddelka je ravno glede nujnih potreb preveč utesnjen.

Za prihodnje šolsko leto smo razpisali že v decembru 256 učnih mest, da bi bilo ob glavnih počitnicah vse učiteljstvo na svojem mestu. Toda na podlagi ministrskega odloka je bilo vse to spomladi ukinjeno in prošnje vrnjene.

V začetku tega šolskega leta je prosvetni oddelak izdal okrožnico, da se temeljito revidirajo urniki in s tem delo posameznih učiteljev pravično razdeli. Za pospešitev šolske reforme so dobile vse šole naročilo, naj učiteljstvo na domačih konferencah predela Bergantovo knjigo »Elementarni razred«, I. del. S tem je dobilo učiteljstvo nujno priliko, da prouči delovno šolo. O njej živahno raz-

Slavnostno zborovanje učiteljstva v Mariboru

o proslavi desetletnice obstoja slovenskega šolstva v Mariboru.

Dne 18. maja 1929 se je zbralo v Mariboru v veliki dvorani Narodnega doma okrog 500 učiteljstva iz mariborske oblasti, da proslavi desetletnico prevzema osnovne in meščanske šole v Mariboru in ob meji. Slavnost je priredilo učiteljsko društvo za mesto Maribor in okolico skupno z odsekom meščanskošolskega učiteljstva za mariborsko oblast. Na proslavo pa so prišla skoraj korporativno tudi učiteljska društva iz obeh mariborskih srezov s sedeži v Limbušu, Sv. Lenartu v Slov. goricah in Slovenski Bistrici, druga učiteljska društva pa so poslala svoje zastopnike.

Ob 1/2 na 11. uri dopoldne je otvoril predsednik meščanskošolskega učiteljstva, ravnatelj deške meščanske šole v Mariboru Drago Humek slavnostno zborovanje s pozdravi na navzoče zastopnike državnih in

pravljajo učiteljska društva in pedagoška lista »Popotnik« in »Slovenski Učitelj«.

Politika, ki je prejšnja leta vzela učiteljem mnogo misli na šolo, je sedaj odstranjena. Delali smo z načelom, da se mora učiteljstvo vrniti šoli. Učiteljstvo dela za šolo izpite, za šolo je poklicano in plačano. Da bi vrnitev k šoli pospešili, smo stavili predloge za izboljšanje stanovanj. Nobena šola, nobena vzorednica se ne bo otvorila, kakor kdaj prej s pol pole papirja, da bi ne dobili prej garancijo za trajno učiteljevo stanovanje in hrano. Tiste luknje, tista zakajena podstrešja kot stanovanja, so v veliko škodo učiteljstvu in morajo čimprej izginiti. Nad vse hvalevredno je, da se je naš oblastni odbor, oziroma komisar krepko zavzel za dobre šolske zgradbe ter že dejansko izplačal v ta namen več milijonov dinarjev.

Posebno pozornost sem obračal točnemu poslovanju šolskih upraviteljev. Pri tem sem kmalu našel dva upravitelja, ki po več let nista nobenega spisa rešila. Oba sta bila zato premeščena in jima je odvzeto upraviteljstvo. Točnost upravitelja je podlaga za redne posle sreskega šolskega nadzornika. Kako naj nadzornik pripravi v določenem času statistične pole in druge spise, ako sam pravčasno ne dobi potrebnih podatkov? Prosvetni oddelak mora večkrat hitro in točno kaj poročati ministrstvu, a vse zadržuje včasih nekaj šol. Zato priporočam, da nadzorniki ob premestitvah, oziroma ob razrečitvah naročajo, da predložijo upravitelj, ki se seli, potrdilo o redni izročitvi inventarja in uradnih spisov nasledniku ali komu drugemu na šoli. Med temi spisi morajo biti tudi beležke o statističnih podatkih. Nekaj je vedno lahko od prednika pripravljeno za naslednika, sicer pride naslednik ali naslednica in ne more sestaviti nobene statistike. Zato je moral neki upravitelj na naš odlok v red devati vse uradne spise predno je bil razrešen ter se je šele potem mogel preseliti. Vsak upravitelj mora vedno biti pripravljen, da bo moral hitro kaj poročati.

Vobče pa moram reči, da delajo vsi nadzorniki z veliko požrtvovalnostjo in izvršujejo točno svoje posle.

Iz statistike je razvidno, da je bilo dne 30. junija 1928 v ljubljanski oblasti javnih 445, zasebnih 9, skupaj 454 osnovnih šol. Otroških vrtecev je bilo javnih 8 in zasebna 2. Vse šole so imele 1621 razredov, učilnic pa 1296. Učnih oseb je bilo moških 705, ženskih 1220, skupaj 1925. Soloobveznih je bilo 35.182 dečkov, 34.441 deklic, skupaj 69.623 otrok. Soloobiskujočih je bilo 32.561 dečkov, 32.135 deklic, skupaj 64.696 otrok.

cerkvenih oblasti ter zastopnike kulturnih organizacij, ki imajo svoj sedež v Mariboru. Navzoči so bili: Veliki župan dr. Schaubach, prevzvišeni knezoškof dr. Andrej Karlin, mestni župan dr. Alojzij Juvan, zastopnik komandanta mesta polkovnik Stanojlovič, prosvetni šef dr. Fr. Kotnik, zastopnik oblastnega komisarja ravnatelj oblastnih uradov g. Gračner, oblastna šolska nadzornika dr. Pečovnik in Ferdo Bobič, sreska poglavarja dr. Ipavica in dr. Hacin, sreska nadzornika Tomažič in Koropec, organizator slovenskega meščanskega šolstva dr. Poljanec, dr. Kukovec, min. v pok., kot zastopnik Narodne odbrane, dr. Strmšek kot zastopnik Zgodovinskega društva Ciril-Methodove podružnice in prof. društva, Stanko Detela kot zastopnik Jugoslovenske Maticе in mnogo drugih odličnih oseb in prijateljev šole.

Posebnost so takozvani »Begabtenklassen«, to so razredi izbranih nadarjenih otrok, ki prihajajo popoldne prostovoljno v šolo. Poučujejo jih v oddelkih odlični strokovnjaki o raznih tehnikah ročnega dela, v petju, risanju, fiziki, kemiji in računstvu. Tako se vežbajo talenti in se jih podpira v njihovem stremljenju.

Pouk na obrtno-nadaljevalnih šolah se vrši samo ob delavnikih od 7. ure zjutraj do 6. ure zvečer. Šolsko leto traja 10 mesecev, tedensko po 8 ur. Vse vajence veže šolska dolžnost od vstopa k mojstru do konca učne dobe.

Zobna klinika za otroke je institut posebne vrste. Vse dunajske otroke vseh starostnih dob ima v evidenci; otroke premožnejših staršev nadzoruje, otroke revnih staršev tudi oskrbuje in zdravi. Pregled zobovja vsakega otroka se vrši 2krat v letu.

V istem posloju je »Kinderübernahmestelle«, neko svojevrstno zavetišče otrok. Tu se sprejemajo otroci družin, katerim se je pripetila nesreča, n. pr. smrt ali samomor staršev, ali so prišli v zapor itd. V zavodu se obdrže otroci 4 tedne, nato se oddajo staršem nazaj ali v kak primeren zavod. Isti otroci pridejo pozneje za 2 meseca v otroško

Takoj uvodoma se je predsednik Drago Humek v vznešenih besedah spomnil Nj. Vel. kralja Aleksandra ter prečital brzojavko hvaležnosti in vdanosti, ki jo je poslal slavnostni zbor Nj. Veličanstvu. Prav tako je bila poslana brzojavka tudi prosvetnemu ministru dr. Boži Maksimoviču.

Kot prvi je čestit učiteljstvu ob svečanem jubileju veliki župan dr. Schaubach ter poudarjal, da zasluži delo učiteljstva, ki je velikega pomena za vso oblast in državo, vso čast in priznanje. Mestni župan dr. Juvan ve v svojem govoru ceniti veliki pomen skupnega dela učiteljstva in zavednega mariborskega meščanstva za mesto Maribor, dr. Strmšek pa opozarja na važno delo Zgodovinskega društva v Mariboru v zadnjih 25 letih in Ciril-Methodove družbe, ki sta za mogli zlasti s pomočjo učiteljstva skrbeti za narodni razvoj našega ljudstva ob meji že v predvojni in tudi v povojni dobi.

Pismene pozdrave so poslali slavnostnemu zboru še, naš general Maister (pozdrav je v celoti priobčen na drugem mestu, po možni škof dr. A. Tomažič in stolni župnik Moravec.

V globoko zasnovanem govoru je nato slavnostni govornik tov. Anton Hren očrtal pomen tega slavja in važnost delovanja slovenskega učiteljstva v Mariboru in ob meji za šolstvo, prosveto, državo in stanovsko organizacijo.

O križevem potu pred in medvojnega zavednega slovenskega učiteljstva v teh obmejnih krajih je spregovorila tov. Godčeva iz Limbuša.

Ko so pozdravili zborovanje še zastopniki raznih učiteljskih društev, je ob 12. uri zaključil predsednik Drago Humek to pri srčno slavnost.

Ob 1. uri je bil še skupni obed v grajski kleti.

Popoldne je bil sestanek učiteljstva v Pobrežju, ki se ga je udeležilo lepo število tovarišev in tovarišic.

Splošne vesti.

Iz poverjeništva UJU.

—pov. Glavni savez državnih uradnikov in uslužbencev v Beogradu je vzel na znanje zahteve našega poverjeništva v pogledu revizije uradniškega zakona. Skrbeti hoče, da se bodo te zahteve ob priliki revizije čin. zakona uvaževale.

—pov. Prevedba kronskih upokojevcov. Glede prevedbe se je poverjeništvo večkrat obrnilo na Zvezo državnih nameščencev za Slovenijo. Ta nam je poslala sedaj nastopno obvestilo glavnega saveza:

»Uspeli smo, da izdejstvujemo načelno tolmačenje uredbe o prevedbi kronskih penzij na dinarske s strani ministrstva financ, kar se tiče penzij učiteljskih vdov in sirot. To tolmačenje je povoljno za interesente. Obžalujemo le, da si glavna kontrola ni pri svojih to tolmačenje kot merodajno, pač pa se je pritožila proti vsem rešenjem na državni svet. Podvzeli smo potrebne korake, da se v državnem svetu zadeva ne zavleče in na dejamo se, da se hoče tam to vprašanje do končno rešiti.«

—pov. Važna določba za kronske upokojevcence. Na vlogo Pov. UJU — Ljubljana in intervencijo glavnega saveza drž. nam. je izdal finančni minister odlok, da se za člen 6. uredbe o prevedbi državnih upokojevcov s kronskih na dinarske pokojnine doda nov člen 6. a, ki se glasi:

Ako bi pri uporabi te uredbe kak upokojevec prejel manj na račun pokojnine in osebne draginske doklade, kakor je prejemal pred prevedbo kronskih pokojnin na dinarske, ima pravico do razlike teh prejemkov. Odločitev o pravici do te razlike bo izrekla generalna direkcija državnega računovodstva in proračuna.

zavetišče »Wilhelminenberg«, da prežive nekaj časa svojega življenja v lepi okolici. Zavetišče je bivši grad Habsburčanov.

Da je dunajska občina omilila stanovansko bedo dunajskega prebivalstva, je zgradila skoro v vsakem okraju velikanske komplekse stanovanjskih hiš. Tudi ima v programu gradnjo majhnih hišic za delavske rodine.

V vseh delih dunajske občine se izraža globok socialen čut in želja, vzgojiti zdravo prihodnje pokolenje.

Izredna prijaznost in tovariška ljubeznjivost in naklonjenost vseh dunajskih voditeljev naše ekskurzije nas je nad vse presenetila. Lepi teden na Dunaju nam bo ostal v trajnem spominu.

Hvaležni se tudi spominjamo mariborske Pedagoške centrale in voditelja ekskurzije g. Vranca in priporočamo vsem, naj se pridružijo tej prekornisti pedagoški ustanovi, da bi se njena stremljenja razširila po vsej Sloveniji in vsej državi.

FOTO-APARATE kupite najbolje pri Fr. P. ZAJEC, optik Ljubljana, Stari trg 9.